

Langilea hil da karoshiak itota: Japoniako epidemia

Urte luzetako eskari eta mobilizazioen ondoren, Japoniako Parlamentuak lehenbiziko aldiz onartu du lege bat langileen biziak arriskuan jartzen dituzten lanordu luzeegien kontrolatzen hasteko. Uste da urtero 8.000 japoniarrek egiten duela bere buruaz beste lan neketsuegiaren ondorioz eta 10.000 gehiago arazo berak eragindako gaixotasunez.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

TOKIOKO DIETAK 30 urte behar izan ditu *karoshia* jasandako jendearen arazoa bere gain hartzeko. Gehiegizko lanak hiltzea da *karoshi*; nozitu duenari *karojisatsu* deritzo. 1969an erabili zen lehenbizikoz, 29 urteko gazte bat bihotzekoak jota hil zelarik Tokioko egunkari handienaren erredakzioan. 1970eko hamarkada bukaeran hasi ziren sindikatu eta ekintzaileak borrokan lanak itota hildakoentzako kalte-ordainak eta aitortza lortzeko.

Urte luzez hitzaldi, liburu, biltzar eta klase guztietako kanpainekin fruiturik lortu gabe, duela bi urte milioi erdi sinadura bildurik lege proposamena aurkeztu zuten parlamentuan, *karoshia* prebenitzeko. Legea onartzea lorturik, orain hasiko da lantokietan mamitzeko lana, burokraziaren amaraunean galtzeko eta Japoniako patronal boteretsuak ur-ardotzeko arriskuen artean.

Osakako unibertsitatean soziologiako irakasle den Scott Northek *karoshi* fenomenoaz azaldu du bi artikulu interesgarritan: *Asia Times*en plazaratu “*Japan tackles the karoshi taboo*” (Japoniak eraitsi du karoshiaren tabua) eta Red Pepperguneari emandako “*Japanese workers’ fight against karoshi*” (Langile japoniarrak karoshiaren kontra).

Northek kontatu duenez, 1970eko hamarkada bukaeran

petrolioaren shocka gertatu arte enplegu gehienak finko eta ia betirakoak ziren Japonian, ordainetan ugazabak obreroei lanik gogorrenak ere txintik atera gabe burutzea eskatzen zelarik. Enpresa japoniarren kultura paternalista aldatu zen, petrolioaren krisiarekin lehiakortasuna lehenetsi zutenean, globalizatzen ari zen merkatuan nagusitzeko langile ez finko eta ez arautuetara joz. Ordura arte enplegu osoaren %10a zirenak 1990ean %40 ziren.

Arauen lasaitzearen ondorioz japoniarrak *per capita* burutzen dituzten lan orduak jaitsi egin diren arren, langile finkoen lanaldiak 1960koen pare jarraitzen du: 53 ordu asteko. 40 orduren muga aipatzea ezkerkeria dirudi hemen.

Nabarmendu behar da, hala ere, 53 ordu horietan ez direla kontabilitzatzen langileek borondatez eta inolako dirurik gabe sartutako ordu kopuru izugarria. Japoniarraren lehiakortasuna goraiatzeko duenak azaldu beharko luke enplegudunek hemen doan sartutako ordu estrakugaritu egin direla 20 urteotan.

Korporazioek produkzioerako erabiltzen dituzten langile ez finkoak gehienetan zuzenean berenak ez diren kontratatzen ari direnez, firma handietako langile finkoak ahalegin handiago eta bereziagoa egin behar dute, bai kanpora bidalitako jardue-

Japan Daily Presse k interneten jarritako argazkian, langile gazteak leher eginda lotan Tokioko geltoki batean. Lanaren Nazioarteko Erakundeak “*Case Study: Karoshi: Death from overwork*” ikerlanean aipatzen ditu zenbait adibide tipiko. “A jaunak janariak prozesatzeko konpainia handi batean lanean ari zela asteen (ez hilabeteen) 110 ordu sartzen zituen eta 34 urterekin hil zen bihotzekoak jota. B jaunaren heriotza ere lanari egotzi zaio. Autobus gidaria, urtean 3.000 orduz goiti ari zen. 37 urterekin bihotzekoak jota hil aurreko 15 egunetan ez zuen jairik eduki. C jaunak Tokioko inprimategi handi batean urteko 4.320 ordu sartzen zituen, gaueko erreleboak barne; bihotzekoak jota hil zen 58 urterekin. Bere alargunak kalte-ordainak 14 urte geroago lortu zituen. D andereñoa, 22 urteko erizaina, bihotzeko atakez hil zen hila-bete batean bost aldiz 34 orduko lanaldi ete-nik gabeak egiten aritu ostean”.

ra horien emaitzak ondo lotzeko eta bai beren elite estatusa (antzina “aristokrazia obreroaren estatusa” esango zitzaion) mantentzeko.

Ugazabek jauzia egin zuten enpresen kudeaketan, alde batera utzi korporazioetan zentratutako langileen prestaketa, eta haiekiko lotura oso garrantzitsutzat jotzen zuten antolaketa zaharra abandonaturik merkatuari begirako *management* estilora aldatu ziren.

“Japoniarren usadioa zen –dio Scott Northek– lan egitea paternalismoaz tratatzen zituzten nagusien mende, baina harreman mota hori aldatu egin zen AEBetakoaren gisako harreman neoliberalak zabaldu zirenean”.

Astean 60 ordu

Petrolioaren lehenbiziko krisiaren ostean, 1980ko hamarkadan, korporazio handiek ezarritako birmoldaketa basatien kontra langileek hasitako grebetan oraindik antzianako enpresetako moralitatea exijitzen omen zuten. Scott Northen hitzetan, “beren aldarrikapenak ez ziren oinarritzen legeak emandako eskubideetan, aitzitik, beren menpekotasunean sakontzen zuten. Ugazabek segitu zuten korporazioak familia bailira defenditzen langileei sakrifizio gero eta handiagoak eskatzeko”.

Baina enpresetan baldintza berriengatik gehiegikeriak ugartzeaz batera medikuek erakutsi zuten lanaldi astunegien zamak eta estresak zerikusia bazutela eritasun kardiobaskularrekin eta depresioekin. Enplegatuak bezala hildakoen familiak ohartu ziren enpresek ez zutela errespetatzen langileak zaintzeko hitzarmen zaharra, betekizun sozialak baztertuta zituztela.

Northek honela azaldu du japoniarren mentalitatean gertatutako arrakala sakona: “Japonian uste da ez dela morala norbere eskubideetan gehiegi tematzea egokitu zaiona onartzeko ordez. Hierarkia sozialari desafio egiteko eta arazo pertsonal bat arazo sozial bilakatzeko justifikazio onargarri bakarra menpeko

baten heriotza da”.

Lanagatiko heriotza eta gaixotasunen biktimek sindikalisten laguntzarekin bide luzea egin behar izan zuten urte haietan. Abokatu talde batek doako telefono zerbitzua antolatu zuen lanagatik hildakoen familiei laguntzeko korporazioak auzitara eramaten. Borroka juridikoarekin batera, legeria aldatzeko kanpaina politikoa burutu zuten. Lehen garaietan handia 1994an lortu zuten, Japoniako Gobernuak lehenbizikoz *karoshi* hitza erabili zuenean.

Gogor saiatu behar izan dute ekintzaileok lanagatiko heriotzak daukan esanahiaren eremua zabaltzen ere. Urte luzez japoniarren kulturaren laneko istripuztat ez ziren onartzen lantokian bertan eta herio-

tzaren egun berean gertatutakoak besterik, gainerakoek ez zuten kalte-ordainik. Demostratu zenean beharrean metatutako neke handiak hainbat arazo kardiobaskular eragiten zituela, administrazioa bezala epaileak ere hasi ziren zabaltzen arazoaren eta heriotzaren arteko epea, aste bete, hilabete, sei hilabete...

2001ean Tokioko Auzitegi Gorenera iritsi zen bere burua hil zuen gazte baten kasua. Hau enplegatzan zuten publizitate enpresari egotzi zion erantzukizuna epaileak, argudiatuz ugazaba dela bere obreroen lan baldintzen arduradun eta hauen osasunaren bermatzaile.

2014ko lege berriarekin borroka berriei egin beharko diete aurre ekintzaileek. Legeak berak daukan ahuleziez gain (lan orduen mugarik ez du aipatu ere egiten, esaterako), legea arau zehatzetan mamitzeko burokraziak jarriko dituen oztupoak daude batetik. Aldi berean, korporazioak dagoeneko ari dira bultzatzen legearen emaitzak ur-ardotzeko: haizea alde daukate mundu osoan nagusitu den ultra-liberalismoarekin.

Scott Northek nabarmendu duenez, hildakoak ez dira icebergaren puntta baizik, baldintza berdinetan ari baitira beste asko. Langile gazteen %20 ari dira astean 60 ordu baino gehiago sartzen, edo hilean 80 ordu estra egiten. “Horiek denak ari dira *karoshiaren* lerroaren gainetik. Horietan babesten dira enpresa-buruak epaiketetan: hildakoak arazoren bat edukiko zuten, beste asko ari baitira gauza bera egiten primeran”. ■

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira